

VÁLOGTÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

LOGÓ SZERZŐI JOGI VÉDELME

SZJSZT-17/12

A Törvényszék által feltett kérdések

1. Állapítsák meg, hogy a felperes által csatolt logó a felperes egyéni, eredeti alkotása-e, és az alperes által használt embléma ennek mutációja-e!
2. Tegyék meg esetleges egyéb releváns észrevételeiket, és válaszoljanak a peres felek kérdéseire!

A megkereséshez csatolt mellékletek

A megkereső a megkereséshez csatolta a polgári ügy aktáját, amely tartalmazza a felek eddigi peres előadásait és csatolt okirati bizonyítékait.

Tényállás és előzetes megállapítások

Az eljáró tanács a per iratait áttekintve megállapítja, hogy szakvéleményének kialakításához ez elegendő.

Az eljáró tanács szakvéleményének kialakításához elsődlegesen a per irataihoz csatolt műpéldányok vizsgálata szükséges. A per irataiból ezen túlmenően az eljáró tanács a felperes és az alperes a törvényszék által feltett kérdésekben hivatkozott előadásának vizsgálatát végezte el.

Az eljáró tanács szakvéleménye

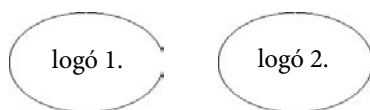
Az eljáró tanács az alábbiak szerint válaszolja meg a törvényszék által feltett kérdéseket

1. Állapítsák meg, hogy a felperes által csatolt logó a felperes egyéni, eredeti alkotása-e, és az alperes által használt embléma ennek mutációja-e!

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szt.) 1. § (2) bekezdése értelmében „szerzői jogi védelem alá tartozik ... az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása.” Az ezt a szövegrészt követő felsorolás az egyes műfajok tekintetében nem kimerítő, csak

példálózó. A szerzői jogi védelemnek az Szjt. 1. § (3) bekezdése alapján és összhangban a nemzetközi joggal is feltétele, hogy a mű egyéni, eredeti jelleggel rendelkezzen. [Szjt. 1. § (3) A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. ...] A műnek tehát az alkotó saját szellemi alkotásának kell lennie, úgy egyéni jelleg, mint eredetiség szempontjából.

A Törvényszék által feltett első kérdés az, hogy a felperes által az alperes rendelkezésére bocsátott alábbi logók egyéni, eredeti alkotások-e, azaz szerzői jogi védelem alatt állnak-e.

A logó egy hangsúlyos tipográfiai és egy kevésbé hangsúlyos ábrás elemből áll. A tipográfiai elem az alperes cégnevének – M. – stilizált megjelenítése. A per irataiból kitűnik, hogy a cégnév stilizált írását már az alperes jogelődje is használta, és ez ismert volt a felperes számára, hiszen a két cég közötti kapcsolat már a kérdéses logó megalkotása előtt fennállt. A per irataiból nem állapítható meg, hogy a névnek a jogelőd által is használt, fenti, stilizált megjelenését a felperes alkotta volna, és ezt felperes sem állítja. Mindezen túl a cégnév stilizált megjelenítése az eljáró tanács álláspontja szerint nem szerzői jogi mű. Ezek alapján tehát a logó tipográfiai része nem a felperes alkotása, és nem áll szerzői jogi védelem alatt.

További kérdés, hogy a cégnév mellett megjelenő stilizált földgömb a felperes szellemi alkotásának tekinthető-e. A földgömb sokszor és általánosan felhasznált motívum (grafikai közhely). A felperes által megrajzolt földgömb-kiegészítés stiláris és formai megoldása kordivatot tükröz, amelynek variánsai megtalálhatók a szakkönyvekben és az interneten. Nem tekinthető egyéni, eredeti megoldásnak a földgömb szélességi és hosszúsági körökkel való ábrázolása, sem a földgömb enyhén döntött, sem annak csak részleges ábrázolása.

Alkotásnak a gondolatot másoktól elhatárolható, egyéni módon kifejeződő mű minősül. Az alkotás egyéni jellege abban áll, hogy valamilyen formában visszatükrözi a szerző tulajdonságait, szubjektivitását, képességeit, intellektualitását, kreativitását, magán hordja a szerző személyiségjegyeit. Az eredeti jelleg megállapításához elengedhetetlen, hogy az adott körülmények között lehetőség legyen többféle kifejezési módra, ezek közül a szerző egyéni módon választhassa és válassza ki a kifejezési módok egyikét vagy másikat. Az alkotás akkor eredeti, ha nem csupán egy meglévő másik mű variánsa. Az eredetiség az alkotás önállóságát, különlegességét, más művektől való különbözőségét, elhatárolhatóságát, azaz az általa okozott benyomás megismételhetetlenségét fejezi ki.

Az eljáró tanács álláspontja szerint – figyelembe véve az Szjt. 1. § (3) bekezdését is, miszerint a szerzői jogi „védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélettől – a kifejtettek alapján a kérdéses stilizált földgömb szerzői jogi értelemben nem egyéni, eredeti, azaz azon nem áll fenn szerzői jogi védelem.

Mindazonáltal az eljáró tanács leszögezi, hogy az eredeti, csak tipográfiai megoldású emblémalátvány, amely kizárólag a cégnevből állt, a földgömb-kiegészítéssel változott. A földgömb-részlet rajza és a két elem összeállítása egyértelműen grafikai-tervezői képességeket mutat. Ezt az emblémaformát az alperes a korábbiakban nem használta, csak azután, hogy a felperes a terveket neki átadta.

A fentieket *összefoglalva* az eljáró tanács megállapítja, hogy a logó nem áll szerzői jogi védelem alatt, mivel az nem egyéni, eredeti alkotás.

A Törvényszék első kérdésének második része úgy hangzott, hogy az alperes által használt embléma a felperes által rendelkezésre bocsátott logó „mutációja-e”.

A mutáció kifejezés az Sztj.-ben nem szerepel. A mutáció a magyar szinonimaszótár szerint előfordulás, átalakulás, recepció, változat, variáns értelemben fogható fel. A kérdés arra irányul tehát, hogy az alperes logója a felperes által használt embléma változataként fogható-e fel. A mutáció szó fenti definíciója alapján az alperes által használt logó, amely a felperes által rendelkezésére bocsátott két egyszínű logó szinkombinációja, a felperesi terv mutációjának tekinthető.

Amennyiben a Törvényszék arra kérdez rá, hogy az alperes által ténylegesen használt logó szerzői jogilag a felperesi logó átdolgozásának tekinthető-e,¹ az eljáró tanács utal arra, hogy az átdolgozás szerzői jogi relevanciával csak akkor bír, ha az alapul szolgáló mű szerzői jogi védelem alatt áll. Márpedig az eljáró tanács a fentiekben megállapította, hogy a felperes által az alperesnek megküldött logó nem áll szerzői jogi védelem alatt, ezért a felperes a logótetszése szerint szabadon megváltoztathatja és felhasználhatja.

2. Tegyük meg esetleges egyéb releváns észrevételeiket, és válaszoljanak a peres felek kérdéseire!

Az eljáró tanács a fentiek alapján rá kíván mutatni, hogy mivel felperes nem szerzői jogilag védett művet alkotott és adott át az alperesnek, ezért szerzői jogdíjat nem követelhet. Azonban amikor a felek a szerződést megkötötték, mivel azt logó tervezésére kötötték, és mivel a logó nem szükségképpen áll szerzői jogi védelem alatt, a felek szándéka egy grafikai ábrázolás megalkotására terjedt ki, függetlenül attól, hogy a keletkező ábrázolás szerzői jogi védelem alatt áll-e vagy sem. A grafikai tervezési munkára nem feltétlenül írásban kell megállapodni, hiszen vállalkozói szerződés szóban is létrejöhét. A tervezői tevékenységért a vállalkozó ellenértékre jogosult, amelynek mértéke a hasonló tervezői munkák szokásos piaci mértéke.

¹ Az Sztj. 29. §-a értelmében a „szerző kizárólagos joga, hogy a művét átdolgozza, illetve hogy erre másnak engedélyt adjon. Átdolgozás a mű fordítása, színpadi, zenei feldolgozása, filmre való átdolgozása, a filmalkotás átdolgozása és a mű minden más olyan megváltoztatása is, amelynek eredményeképpen az eredeti műből származó más mű jön létre.”

Az eljáró tanács végül megjegyzi a díjazással kapcsolatban azt is, hogy még abban az esetben is, ha szerzői díj járna, a bírói gyakorlat szerint amennyiben a szerződés jövőben megalkotásra kerülő szerzői mű elkészítésére irányul, vélelem szól amellet, hogy az átadott szerzői művet a megrendelő felhasználhatja. A megállapodás így egyúttal felhasználási szerződés is. Vélelem szól ezért amellet is, hogy a szerződésben kikötött díj a felhasználás ellenértékét (a szerzői jogdíjat) is magában foglalja. Ennek ellenkezőjét a szerzőnek kell bizonyítania (BDT2006. 1468).

A peres felek egyéb kérdéseket nem tettek fel az eljáró tanácsnak.

Dr. Tattay Levente, a tanács elnöke
Dr. Lendvai Zsófia, a tanács előadó tagja
Sára Ernő, a tanács szavazó tagja

* * *

KIADVÁNYOK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

SZJSZT-26/12

A bíróság által feltett kérdés

A szakértő feladatát képezi annak megállapítása, hogy a nyomozati iratok III. számú mellékletét képező, az S. Társaság és az S&S Társaság együttműködése során megjelent C. E. 08/03 számú lapszám, valamint a nyomozati iratok I. és II. számú mellékletét képező, az S&S Társaság által megjelentetett, C. E. 08/04 és 08/05 számú lapszámok egymásra mennyiben hasonlítanak. A vizsgálat során a szakértő részletesen tárja fel, hogy az egyes lapszámok között mely külső, illetve belső tulajdonságok mutatnak egyezőséget, és melyek mutatnak eltérést, amennyiben lehetséges az egyes tulajdonságok hasonlóságának mértékét számszerűsítse, továbbá nyilatkozzon arról, hogy a megvizsgált jegyeket összességükben értékelve az utóbb megjelent lapszámok a fogyasztók megtévesztésére alkalmasak-e.

Az eljáró szakértő szakvéleménye

A Szerzői Jogi Szakértő Testület rendelkezésére bocsátott C. E. folyóiratszámok összehasonlítása alapján a szakértő az alábbiakat állapította meg.

A három megvizsgált lapszám közül a legkorábban a III. sz. mellékletként megjelölt 08/03-as szám jelent meg az S. Társaság és az S&S Társaság kiadói együttműködésével, a

következő, 08/04 (II. sz. melléklet) és 08/05 (I. sz. melléklet) lapszám egyedüli kiadója az S&S Társaság.

1. A kötetek összehasonlítása

A három lapszám külső méretében és formájában azonos, 21,5 cm x 25 cm kiterjedésű, vastagságuk egyaránt 0,8 cm. A 08/03 szám 130 számozott oldalt tartalmaz, a 08/04 96-ot, a 08/05 98-at. A 08/03 szám nyomtatásához vékonyabb papírt használtak, mint a másik kettőhöz, innen ered az azonos vastagság a nagyobb oldalszám ellenére is.

2. A címlapok összehasonlítása

A 08/03 lapszám a címdalán nagyméretű betűkkel jeleníti meg az „e.” címszót és a lap számát, fölötte balra ugyanezen betűtípussal, kisebb betűkkel jelenik meg a „c. & l.” címrészlet. A lapcím nem tartalmaz szókezdő kapitális betűt, a feliratnak nincs külön, a címdalt kitöltő képtől elválasztó hátere, a betűknek vékony, fekete árnyékolása látható. A címdalra egymás mellé szalagszerűen van kiemelve három tartalmi egység kisméretű nézőképpel, rovatmegjelöléssel és a cikk címével. A rovatcímek itt a főcímmel azonos betűtípus kapitálisokkal vannak szedve, a cikkcímek betűtípusa más. Ugyancsak hasonló, de fölfele nyújtott, vékonyan árnyékolt betűkkel jelenik meg a lap száma (ahol a 08 és 03 között függőleges vonal a törtjel) alatt az „M.” kitétel.

A 08/04 és 08/05 lapszámok címlapján a fentivel azonos betűtípussal jelenik meg az „e.” szó, balra fölötte a „c. & l.” megjelölés kisebb méretben ugyanezzel a betűtípussal, de nagyobb betűközzel látható. A címben kapitálisok itt sincsenek. A felirat itt saját, színes hátere előtt jelenik meg, a betűknek árnyékolásuk nincs. A téglalap alakú színes háttér bal felső sarkában három vízszintes, 17 mm hosszú és 4 mm széles fehér csík jelenik meg, amelyek a köztük levő, azonos szélességű és a háttér színével azonos színű csíkokkal együtt négyzetet alkotnak. A lap száma ugyancsak a színes téglalapban, a címmel azonos betűtípussal, de vékonyabban jelenik meg, a 08 és a 04 között ferde törtvonallal. A lap száma alatt itt is feltűnik az „M.” kitétel a címmel azonos típusú, kisméretű betűkkel szedve. Az egész háttér és benne a címhez tartozó feliratok együttesen kisebbek, mint a 08/03 lapszám esetében. A 08/04 és a 08/05 lapszám címdalán jobbra ugyancsak megjelennek a tartalom kiemelt elemei, egymás alatt, nézőkép helyett oldalszám-megjelöléssel, a háttér színével azonos színű rovatcímmel és a cikk címével.

A 08/04 lapszám hátere piros, a 08/05 lapszám hátere világoszöld, de ez utóbbi háttérmezőben nem jelenik meg se a lapszám, se az „M.” felirat, csak egy angol nyelvű szlogen látható.

3. A megjelenés összehasonlítása

A 08/03 lapszámon végigvonuló jellegzetesség az egyes rovatcímeknek az egymással szemben levő oldalakon – a bal, illetve a jobb felső sarokban – tükörírással való megjelenítése. A 08/04 és a 08/05 lapszámban hasonló jelleggel a címoldali háttér alapszínével megegyező, a címoldali fehér és színes csíkokból kirajzolódó négyzet jelenik meg a bal, illetve jobb felső sarokban, kisebb, 3x3 milliméteres formában. Emellett itt is feltűnnek minden oldalon a rovatcímek, egyenes írással és jóval kisebb betűméretben, mint a 08/03 lapszámnál. A 08/04 és a 08/05 lapszámban élőfejként a rovatcímek mellett az adott cikk címe is megjelenik magyarul és angolul; ez a 08/03 lapszámnál nem található.

A 08/03 lapszámon végigvonul a címoldalon használt betűtípus alkalmazása a rovatnevekben, cíkcímekben, bevezetőkben, összefoglalókban stb. különféle betűméretek és vastagságok megjelenítésével. Maguk a cikkek másféle betűtípussal, de egységes szedéssel jelennek meg, az interjú jellegű cikkeknel azonban a „lap kérdéseit” mindig a címoldalon használt betűtípussal szedik. A 08/04 és a 08/05 lapszámban is végigvonul a cíkcímeken a címlapon szereplő betűtípus, maguk a cikkek azonban vegyesebb nyomati képet mutatnak, a cikkeken belül is többféle betűtípus váltakozik.

A cikkek angol nyelvű összefoglalóját mind a három lapszámban meg lehet találni, a 08/03 lapszámban vastag, dőlt betűs szedéssel, kisbetűs „in english” felirat alatt, a 08/04 és a 08/05 lapszámban pedig a címlapon megjelenő háttérszín alkalmazásával kialakított 1 cm átmérőjű körben fehér „eng” felirat alatt, amelynek a betűi a címlap betűtípusával azonosak.

A belső tartalomjegyzék a 08/03 lapszámban különféle méretű nézőképeket mutat oldalszámokkal, alattuk a rovatcímek a lapban általánosan használt vezető betűtípussal, hangsúlyosan szedve látszanak, és egyes cikkekről részletesebb tartalomismertetés is megjelenik. Az oldalszámokat mutatja, de nem hangsúlyosan. A 08/04 és a 08/05 lapszámban a tartalomjegyzék filmszerűen, azonos magasságú, de kismértékben eltérő szélességű nézőképeket mutat oldalszámozás nélkül. A rovatcímek dőlt kapitálisokkal szedve, de nem hangsúlyosan jelennek meg, kihangsúlyozódnak viszont a címlap háttérével azonos színű oldalszámok.

A signe-oldal tetején a 08/03 lapszámban egy, a címoldallal azonos betűtípusú „e.” logó jelenik meg (babérlevél koszorúban „e” betűvel), benne kapitálissal szedett angol nyelvű jelmondat. Az oldalon a nevek, címek szintén a vezető betűtípussal vannak szedve és kiemelve; az oldal egynyelvűen magyar. A 08/04 és a 08/05 lapszám signe-oldalain logóként a címlap feliratához és háttéréhez képest komplementer módon kialakított, kisméretű színes csíkokból formált négyzet és „C. E.” felirat látható. A signe adatai között az egyes funkciók megnevezései és a lap megjelenésére, valamint a jogi igényekre vonatkozó információk angolul is megjelennek.

4. A belső tartalom összehasonlítása

A három megvizsgált lapszám tematikája alapvetően azonos: interjúk építészekkel, ingatlanfejlesztő vállalkozókkal, ingatlanfejlesztési projektek, városépítészet, irodai-kereskedelmi ingatlanberuházások, a luxus életvitel kellékei (lakások, hotelek, autók stb.).

A tartalomjegyzékben a rovatok címe mindhárom lapszámban angol nyelven szerepel és kis eltérésekkel azonos: a 08/03-ban „office, retail, warehouse, luxury, four&five, facts, lifestyle”. Ez utóbbin belül külön saját hirdetési rovatként hölgyeknek és uraknak: Ladies’ Bazaar, Gents’ Bazaar. A 08/04 és a 08/05 lapszámokban a rovatok címe: „face2face, bureau, urban, retail, logistics, luxury, hotel, accomodations, lifestyle” (ez utóbbin belül itt is megjelenik a Ladies’ Bazaar, Gents’ Bazaar hirdetési rovat). A 08/04 és a 08/05 lapszám „face2face” rovata az adott lapszám nagyinterjúját emeli ki, ami a 08/03 lapszámokban az „office” rovat elején, külön kiemelés nélkül szerepel. A különböző rovatcímek gyakorlatilag egymás szinonimái, ugyanazt a tematikát fedik le valamennyi lapszámokban.

Összességében megállapítható, hogy a korábban megjelent 08/03 lapszámhoz képest az utóbb megjelent 08/04 és 08/05 lapszám címlapja és megjelenése a funkcionalitás megőrzésével együtt kb. 80%-ban megváltozott. A belső tartalmat illetően az egyes rovatok, tématicák szinte 100%-ban azonosak.

Ha az olvasó kifejezetten a korábban megszokott, a 08/03 lapszámmal azonos külső jegeket keresi a későbbi lapszámokban megjelenésében, azonnal észreveheti a változást. Ha azonban csak a tartalomra figyel, ahhoz képest a megjelenés változásai kevésbé tűnhetnek lényegesnek, pusztán arculatváltásnak is tekinthetők. Mindhárom lapszám elején megtalálható a „subscribe” (előfizetés) rovat: a 08/03 lapszámokban itt láthatók a korábbi, e lapszámmal azonos arculatú lapszámok reprodukciói; a 08/04 és a 08/05 lapszámokban ugyanitt csak az adott lapszám reprodukciója szerepel. Ez mindenképpen felhívja a figyelmet a változásra, de még ezzel együtt is vélheti úgy a tartalom iránt érdeklődő olvasó, hogy ugyanazon kiadvány arculatváltását látja.

Marácziné dr. Mann Judit, szakértő

A ZENEMŰVEK ÁTDOLGOZÁSÁVAL ÉS INTEGRITÁSVÉDELMEVEL KAPCSOLATOS SZERZŐI JOGI KÉRDÉSEK

SZJSZT-02/13

A Szerzői Jogi Szakértő Testület feladata

A Szerzői Jogi Szakértő Testület vesse össze a keresetlevélben fellelhető internetes címről letölthető, a V. V. 4. c. műsorozat 2011. február 26-án sugárzott, A. által énekelt, a „Villa himnuszaként” ismertté vált dalt a felperesnek közös művével, a „Vigyázz rám!” című dal elsőrendű felperes általi előadásával, majd válaszoljon az alábbi kérdésekre!

A törvényszék által feltett kérdések

- 1. Az összevetést követően megállapítható-e a két dal azonossága a dallam (zene) vonatkozásában? Amennyiben igen, erre milyen körülmények, tények vezettek?*
- 2. Az összevetést követően megállapítható-e a két dal azonossága a dalszöveg vonatkozásában? Megalapozott-e a másodrendű felperes azon állítása, miszerint a szöveg egyezőségének az azonossága olyan mértékű, hogy az a szövegíró szerzői jogait sérti? Amennyiben igen, erre milyen körülmények, tények vezettek?*
- 3. Fentiek tükrében tehát megalapozott-e az alperes védekezése, miszerint a két zenemű nem azonos sem zenéjét, sem szövegét tekintve?*

A felperesek 12. sz. beadványában foglalt kérdések

- 1. A V. V. 4. c. műsorban az R. K. csatornán A. szereplő által a „Villa himnuszaként” előadott dal azonos-e az ARTISJUS Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület által 1995. február 14-től regisztrált D. L.–N. I.: Vigyázz rám című szerzeménnyel?*
- 2. Az azonosság – jogi védelem – fennáll-e mind a dallam, mind a szöveg vonatkozásában, általában és a konkrét esetben, amikor a dal első sora és refrénje visszatérően azonos az eredeti szöveggel?*
- 3. A mű ilyen formában történő előadásához (átdolgozásához) kellett volna engedélyt kérni az Sztj. 29. § alapján a szerzőktől?*
- 4. Az előadott „Villa himnusza” tekinthető-e karaokealakra való feldolgozásnak? Amennyiben igen, úgy ez az előadási mód mentesíti-e az R. K.-t a szerzőktől való engedélykérési kötelezettség alól?*
- 5. Amennyiben bármely szerző műve karaokealapként az internetről letölthető, úgy ez a tény mentesíti-e a felhasználót a szerzőktől történő engedélykérési kötelezettség alól, illetve az internetre – a szerzők engedélye nélkül – feltöltött, ellenérték fejében bárki által letölthető*

karaokealap esetében az interneten való fellelhetőség – a pusztán tényből fakadóan – értelmezhető-e a szerzők hozzájárulásának művük bármilyen formában és módon történő nyilvános előadásához?

6. *A szerző jogsérelmének mértékét – a perbeli esetben – növeli-e az előadás színvonala, minősége és a nyilvánosság széles köre (kb. 3 millió néző főműsoridőben)?*

A Fővárosi Törvényszék által ezidáig megállapított tényállás

1. *A felperesek közös műve a „Vigyázz rám!” című dal, amelyben az elsőrendű felperes a dal zeneszerzője, a másodrendű felperes a dal szövegírója. Az alperes üzemeltetésében áll egy televízióállomás, amelyen sugárzásra került a V. V. 4. című műsorsorozat.*
2. *A felperesek keresetükben sérelmezik, hogy az alperes üzemeltetésében álló televíziós csatornán az említett műsorsorozat főszereplője a 2011. február 26-i adásban elénekelt a „Vigyázz rám!” című dalt a szerzők hozzájárulása, szerzőségük feltüntetése nélkül. Ezt követően a dal a „Villa himnuszaként” terjedt el az interneten.*
3. *Az alperes vitatja a keresetet. Álláspontja szerint a felperesek által sérelmezett előadásban szereplő dal nem a felperesek „Vigyázz rám!” című közös műve.*

Az eljáró tanács válasza

A zeneművek átdolgozásának és integritásvédelmének a kérdésében a Szerzői Jogi Szakértő Testület részletes elemzést adott a 18/10 sz. szakvéleményben,² melyet a Törvényszék részére mellékelten csatolva is megküld, valamint annak rövid összefoglalóját ehelyütt is megismétli: „A művek megváltoztatása – mint alaphalmaz – a mű bármilyen, legkisebb megváltoztatását jelentheti. Ezen változtatások jelentős része önmagában nem bír jogi relevanciával – csak azok a módosítások, amelyek az ‘átdolgozás’ vagy az ‘integritás sérelme’ halmaznak részét képezik. A megváltoztatások egy része (a halmazok metszetében) úgy minősül átdolgozásnak (Sztj. 29. §), hogy egyúttal az integritás sérelmét (Sztj. 13. §) is megvalósítja. Más esetekben átdolgozásról van ugyan szó, de nem sérül a mű integritása – vagy éppen fordítva: a beavatkozás személyhez fűződő jogot sért, de az átdolgozás megállapításához szükséges alkotótevékenységről nincs szó. És végül gyakran találkozunk olyan változtatásokkal, amelyek nem minősülnek átdolgozásnak, és az integritás sérelmét sem valósítják meg.”

A most szóban forgó eset kapcsán is vizsgálni kell, hogy

- az eredeti mű felhasználása az új verzióban kimutatható-e;
- ha igen, az teljesen az eredeti formájában történt-e, vagy a műbe valamilyen módon beavatkoztak-e;

² http://www.sztnh.gov.hu/testuletek/SZJSZT/SZJSZT_szakvelemenyek/2010/PDF/SZJSZT_szakv_2010_18.pdf.

- ha beavatkozás történt, az minősíthető-e átdolgozásnak (Szjt. 29. §) és/vagy a mű integritását sérti-e (Szjt. 13. §)?

A törvényszék által feltett kérdésekre alább adott válaszokban a Szerzői Jogi Szakértő Testület most eljáró tanácsa ezekre a kérdésekre is választ keres.

Válasz a törvényszék 1. kérdésére

„Az összevetést követően megállapítható-e a két dal azonossága a dallam (zene) vonatkozásában? Amennyiben igen, erre milyen körülmények, tények vezettek?

A két felvételt összevetve zenei előképzettség nélkül is kétséget kizáróan megállapítható, hogy az eredeti dal felhasználásra került, sőt: a zenei rész tekintetében lényegében teljes az egyezés. A dallam mindvégig, hangról hangra megegyezik. A kíséret, a harmóniai menet is mindvégig azonos – eltekintve az „A. verzióban” előforduló, nyilvánvalóan a hallás után való tanulás tévedéseiből eredő melléfogásoktól, ezek azonban az egyezést nem kérdőjelezik meg. Még a kompozíció felépítése, a belső ismétlések, a hangszeres közjátékok elhelyezése és terjedelme is pontosan fedi egymást.

Válasz a törvényszék 2. kérdésére

„Az összevetést követően megállapítható-e a két dal azonossága dalszöveg vonatkozásában? Megalapozott-e a másodrendű felperes azon állítása, miszerint a szöveg egyezőségének azonossága olyan mértékű, hogy az a szövegíró szerzői jogait sérti? Amennyiben igen, erre milyen körülmények, tények vezettek?”

Bár az „A. verzió” szövege egy aktualizált alkalmi szöveg, még ebben az alkalmi szövegben is vannak olyan részek, amelyek egyértelműen az eredeti D.–N.-dalból kerültek átvételre. Ezek: az indító sor (eredeti: „Elaludni készül a nyár” – A.: „Elaludni készül a ház”), majd a versszakokat rendszeresen lezáró refrénsor (a „bemondás”, ami egy dalszövegnek a legjellemzőbb része, s ami egyúttal az eredeti dal címe is: „Vigyázz rám!”).

Az eljáró tanács tehát itt is megállapíthatónak tartja, hogy az eredeti dalszövegre épül az új dalszöveg, bár itt jóval nagyobb beavatkozás történt, mint a zene esetében.

Ugyanakkor fontosnak tartjuk kiemelni, hogy egy szöveges zenemű átdolgozása esetében a jogi megítélésben nem lehet ennyire mereven elválasztani egymástól a zenei és a szöveges részt. A két rész ugyanis az eredeti műben egymásra tekintettel született, a mű együtt képez egységet. Egy dal szövegének kicserélése ezért éppúgy sérti a szövegíró személyhez fűződő és vagyoni jogait, mint a zeneszerzőét.

Ezt világosan megerősíti az 1999. évi LXXVI. törvény 5. § (2) bekezdése: „...Az összekapcsolt művekből álló, együtt alkotott közös mű valamely részének más művel való összekapcsolásához az eredeti közös mű valamennyi szerzőjének hozzájárulása szükséges.”

Válasz a törvényszék 3. kérdésére

„Fentiek tükrében tehát megalapozott-e az alperes védekezése, miszerint a két zenemű nem azonos sem zenéjét, sem szövegét tekintve?”

Az eljáró tanács álláspontja szerint ez az alperesi védekezés nem megalapozott, az eredeti dal egyértelműen felhasználásra került.

Ami az átdolgozás, illetve az integritás védelmének sérelmét illeti, az eljáró tanács az alábbiakat kívánja leszögezni.

- A mű egysége, Sztj. 13. §. A felhasználás időpontjában hatályos szöveg szerint „A szerző személyhez fűződő jogát sérti művének mindenfajta eltorzítása, megcsonkítása vagy más olyan megváltoztatása vagy megcsorbítása, amely a szerző becsületére vagy hírnevére sérelmes.”

A 21744/2007/6. sz. ügyben („Élelem az életem – Mónika show-ügy”), könnyűzenei mű bulvárműsor-szignálzenekénti használata kapcsán a Legfelsőbb Bíróság kimondta: „A mű lényeges vonásainak a szerző engedélye nélküli megváltoztatása, eltorzítása vagy megcsonkítása – függetlenül annak további esetleges hátrányos következményeitől – sérti a szerzőnek a mű integritásához fűződő személyiségi jogát. A perbeli esetben a felperes szerzeményének engedély nélküli lerövidítése, áthangszerelése és a szöveg elhagyása a mű lényegét érintő olyan eltorzítása, illetve megcsonkítása, amely önmagában sérti a szerző személyhez fűződő jogát.”

Szintén ebben az ügyben a Legfelsőbb Bíróság megerősítette a Fővárosi Ítélet táblá határozatát egy másik fontos kijelentés tekintetében is: „A jogerős ítélet a Pp. 163. § (3) bekezdés alapján külön bizonyítás nélkül, köztudomású tényként elfogadta a jogsértés jellege és körülményei mérlegelésének eredményeként, hogy a felperest a mű jogosulatlan megváltoztatása miatt érte olyan hátrány, amely indokolja javára nem vagyoni kárpótlás megítélését. A mű engedély nélküli és gondolatiságával nem egyező műsorban történő felhasználása ugyanis szakmai téren és az adott műfajt kedvelők körében hátrányt jelent a felperes számára. A szerzői mű leértékelődésével és közvetve a szerző hátrányos megítélésével jár, ha a művet nem a szándékolt gondolatisággal, a maga egységében jelenítik meg, hanem az egy bulvárműsor szignáljaként hangzik fel...”

A jelen ügyben eljáró tanács álláspontja szerint a „Vigyázz rám!” c. mű dalszövegének jelentős átírása, ráadásul az eredeti gondolatiságtól ilyen távol álló módon, egyértelműen a mű csonkításának minősül, és mint ilyen a zeneszerző és a szövegíró személyhez fűződő jogát sérti.

- Átdolgozás, Sztj. 29. §. A vonatkozó jogszabályhely szerint „Átdolgozás ... a mű minden ... olyan megváltoztatása ..., amelynek eredményeképpen az eredeti műből származó más mű jön létre.” Az átdolgozás megállapíthatóságának kérdése tehát összefügg azzal, hogy a műbe való beavatkozás új szerzői (alkotói) teljesítményt igényelt-e.

Az eljáró tanács álláspontja szerint az A.-féle új szöveg eléri azt a szintet, hogy egyéni-eredeti műnek minősüljön, az Sztj. 1. § (3) bekezdése alapján a szerzői teljesítmény

nem vonható kétségbe. (Az, hogy a két szövegverzió művészi értéke rendkívül távol áll egymástól, itt nem bír jelentőséggel: az említett törvényhely azt is kifejezetten hangsúlyozza, hogy „A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.”)

Mivel az új szövegverzió szerzői teljesítménynek tekinthető, ezért megállapítható, hogy az eredeti műből származó új mű jött létre, tehát a mű átdolgozása az Sztj. 29. § értelmében szintén egyértelműen megállapítható.

Az engedély nélküli beavatkozás tehát mind az eredeti zeneszerző, mind az eredeti szövegíró személyhez fűződő, valamint vagyoni jogát is sérti.

Válasz a felperes 1. kérdésére

„A V. V. 4. c. műsorban az R. K. csatornán A. szereplő által a „Villa himnuszaként” előadott dal azonos-e az ARTISJUS Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület által 1995. február 14-től regisztrált D. L.–N.I.: Vigyázz rám című szerzeménnyel?”

Lásd a törvényték kérdéseire adott 1–3. választ.

Válasz a felperes 2. kérdésére

„Az azonosság – jogi védelem – fennáll-e mind a dallam, mind a szöveg vonatkozásában, általában és a konkrét esetben, amikor a dal első sora és refrénje visszatérően azonos az eredeti szöveggel?”

Bár az azonosság nem azonos mértékű a zene és a szöveg tekintetében, mivel a szöveges zenemű maga is szöveges zeneműként került felhasználásra, a két szerző alkotását ebben az esetben nem lehet különválasztani, így mindkét szerző joga sérült.

Válasz a felperes 3. kérdésére

„A mű ilyen formában történő előadásához (átdolgozásához) kellett volna engedélyt kérni az Sztj. 29. § alapján a szerzőktől?”

Igen, mind az Sztj. 13. §, mind az Sztj. 29. § alapján szükség lett volna arra, hogy engedélyt kérjenek a mű eredeti szerzőitől.

Válasz a felperes 4. kérdésére

„Az előadott ’Villa himnusz’ tekinthető-e karaokealapra való feldolgozásnak? Amennyiben igen, úgy ez az előadási mód mentesíti-e az R. K.-t a szerzőktől való engedélykérési kötelezettség alól?”

Az ügy megítélése szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a zenei alap honnan származik, a mű engedély nélküli átdolgozása, illetve csonkítása ettől függetlenül megállapítható.

Válasz a felperes 5. kérdésére

„Amennyiben bármely szerző műve karaokealaként az internetről letölthető, úgy ez a tény mentesíti-e a felhasználót a szerzőktől történő engedélykérési kötelezettség alól, illetve az internetre – a szerzők engedélye nélkül – feltöltött, ellenérték fejében bárki által letölthető karaokealap esetében az interneten való fellelhetőség – a pusztán tényből fakadóan – értelmezhető-e a szerzők hozzájárulásának művük bármilyen formában és módon történő nyilvános előadásához?”

Természetesen nem. A szerzői jogi törvény szerint a jogszerű felhasználáshoz a szerző engedélye szükséges, és ha ez kifejezett módon nem került megadásra, a jogsértés megállapítható. Az Szjt. 16. § (6) bekezdése szerint: *„Jogosulatlan a felhasználás különösen akkor, ha arra törvény vagy az arra jogosult szerződéssel engedélyt nem ad, vagy ha a felhasználó jogosultságának határait túllépve használja fel a művet.”*

Ha a felhasználó nem tudja szerződéssel igazolni az engedély megszerzését, azt más körülményekkel nem lehet pótolni.

Válasz a felperes 6. kérdésére

„A szerző jogsérelmének mértékét – a perbeli esetben – növeli-e az előadás színvonala, minősége és a nyilvánosság széles köre (kb. 3 millió néző, főműsoridőben)?”

A jelen szakvéleményben korábban említett legfelsőbb bírósági ítélettel elbírált ügyben azonos televízió csatornán, szintén bulvárműsorban történő felhasználásról volt szó.

A Legfelsőbb Bíróság által megerősített jogerős ítéletben a Fővárosi Ítéltábla kimondta: *„A hátrány mértékének megállapításakor a bíróság egyrészt arra volt figyelemmel, hogy a Mónika show című műsor 2001-től kezdődően milyen széles nyilvánosságot kapott, a felhasznált zeneszám a show-műsoron kívül más formában sugárzásra került-e, például reklám vagy előzetes műsorajánló formájában, és figyelemmel volt a felperes által előadott, a szakmai életútját ábrázoló adatokra is, és arra a felperesi határozott kijelentésre, hogy a Mónika show című műsor gondolatvilága távol áll tőle.”*

*Dr. Rozgonyi Krisztina, a tanács elnöke
Dr. Tóth Péter Benjámin, a tanács előadó tagja
Victor Máté, a tanács szavazó tagja*

USZODA FEJLESZTÉSÉVEL KAPCSOLATOS SZERZŐI JOGI KÉRDÉSEK

SZJSZT-05/13

I. A megbízó által feltett kérdések

1. Mik tekinthetők az új uszoda megvalósítása által érintett – akár önálló, akár közös – szerzői műveknek? Így különösen az uszoda eredeti tervei az S. egyéb részeinek (sportcsarnok, edzőtermek, öltözők) eredeti és új terveitől független, önálló szerzői műveknek tekinthetők-e, különös tekintettel a felhasználás és a felhasználás engedélyezése szempontjaira? Az uszoda eddig megvalósult alapozása szerzői műnek minősül-e?

2. Az 1. pontra adott válasz alapján kik tekinthetők az érintett szerzői művek vagyoni (vagy esetleg kizárólagos felhasználási jogai) jogosultjának?

3. Kell-e az N.-nek valamely szerzői jogosulttól engedélyt kérnie az alábbi műveletek bármelyikéhez:

A) az uszoda eredeti terveinek többszörözéséhez (különösen másolás);

B) az uszoda eredeti, többszörözött (másolt) tervei rendelkezésre bocsátásához az új uszoda tervezésére jelentkező, abban részt vevő személyek részére abból a célból, hogy a tervezéshez felhasználják; és magához a felhasználáshoz (a felhasználás értelemszerűen csak az alapozás vonatkozásában értelmezhető);

C) a megvalósult alapozás jelenlegi állapotának tervezői felméréséhez, a felmérés alapján a jelenlegi állapotnak megfelelő tervek elkészítéséhez, és az így készített tervek felhasználásához az új uszoda tervezése során (jelen esetben a korábbi tervek nem kerülnek kiadásra);

D) abban az esetben, ha az új uszoda tervezője a megvalósult alapozást adottságnak véve készíti el az új uszoda terveit;

E) bármely esetben ahhoz, hogy az eddig megvalósult alapozás akár változatlan, akár megváltozott formában részét képezze az új uszodának; az alapozás megváltoztatásához;

F) a megvalósult alapozás lebontásához vagy egyéb olyan elfedéséhez, amelynek során funkcionálisan nem fogja részét képezni az új uszodának.

4. Amennyiben a fenti kérdésekre adott válaszok alapján bármely cselekményhez valamely szerzői jogosult hozzájárulása szükséges, milyen intézkedéseket és milyen időpontban kell az N.-nek minimálisan megtennie a hozzájárulás megszerzése érdekében? Így különösen elégséges-e, ha az N. a tervezésre vonatkozó közbeszerzési eljárás megindítása előtt az N. által megfelelő mértékűnek tartott díjajánlat megküldésével megfelelő határidő tűzésével felhívja a jogosultat a hozzájárulás megadására; megindítható-e a közbeszerzési eljárás a határidő eredménytelen eltelte után? Ha az új uszoda megvalósításának hozzájáruláshoz kötött valamely

mozzanata még a hozzájárulás megszerzése előtt megkezdődik, az adott szerzői jogosultnak milyen jogi eszközei vannak; így különösen van-e jogi lehetősége a megvalósítás leállítására?

5. Az új uszoda megvalósításával kapcsolatban a szerzői jogok és a tulajdonosi jogok esetleges összemérése, illetve a rendeltetésszerű joggyakorlás és a társadalmi érdek megítélése során milyen szempontok hogyan érvényesülnek; van-e valamilyen tendencia a joggyakorlatban, ami a jelen esetre is alkalmazható?

II. A megbízáshoz csatolt iratok

1. Az E. Társaság és az A. Társaság között 1994. június 6-án létrejött „E. előhasznosítású egyetemi sport létesítmények tervezési szerződés”;
2. az „E. előhasznosítású Sportközpont – Kiviteli terv – Uszoda alapozás” címmel ellátott, 1994. augusztus hónap dátált dokumentum másolata;
3. az új uszoda 2013. február 2-ára dátumozott „tervezési programja”;
4. az „E. előhasznosítású Sportközpont kiviteli terv, uszoda alapozás” címmel ellátott, 1994. augusztus hónap dátált dokumentum fedőlapjának fényképe;
5. az uszoda alapozásának cölöpkiosztási tervéről készített másolat, amely a cölöpök elhelyezkedését ábrázolja;
6. az uszoda építési területét ábrázoló Google Maps műholdkép.

III. A szakvélemény szempontjából releváns tények

1. Az E. Társaság és az A. Társaság 1994. június 6-án tervezési szerződést („tervezési szerződés”) kötött az 1996-ra tervezett budapesti világkiállításra („E.”) és egyetemi sportcélokra szánt létesítmények (sportcsarnok, uszoda, edzőterem és öltözők, együttesen „S.”) engedélyezési, tender- és kiviteli terveinek elkészítése céljából. A tervezési szerződésben foglaltaknak megfelelően az A. Társaság határidőben elkészítette az S. terveit.

2. A tervezési szerződésnek a jelen szakértői vélemény szempontjából releváns 6.5.1. pontja szerint „Megrendelő tudomásul veszi, hogy e szerződés alapján szolgáltatott dokumentációban foglaltak a Tervező szellemi tulajdonát képezik, melyet szerzői jog véd. Megrendelő jelen szerződéssel a tervdokumentáció egyszeri felhasználására jogosult. A tervdokumentáció vagy annak egyes részei ismételt felhasználásához a Tervező előzetes írásbeli hozzájárulása szükséges”.

3. A tervek alapulvételével megkezdődött és 1996-ra szerkezetkész állapotig megépítésre került a sportcsarnok (közismert nevén „T”).

4. Az uszoda kivitelezése csak az alapozás fázisáig jutott. Ennek keretében 197 ún. Franki-cölöp került elhelyezésre az építkezési területen. A megbízáásban foglaltak szerint „a megvalósult uszodarész műszaki leírása: cölöpalapozás, melyről nincs megvalósulási dokumen-

táció és próbaterhelés arról, hogy mit bírnak a cölöpök, illetve, hogy valóban a terv szerinti verzió valósult-e meg ... A kiviteli terv szerint 197 db Franki-cölöp, D=60 cm, mélység: 7–9,5 m. A cölöpalapok megvalósítási költsége az eredetileg tervezett uszoda összes építési költségének 3–5%-a.” Az uszoda a 2. sz. mellékletben csatolt alapozási kiviteli tervének 1. pontja értelmében „a tervezett sportlétesítmény egyszintes, nagyjából földbe süllyesztett vasbeton dobozszerkezetben van elhelyezve. A felszín feletti rész acél térrácsszerkezet, mely alatt a medencén kívül kétszintes tribünök és közlekedők vannak. ... A választott alapozási mód cölöpalapozás. Az oszlopok, pillérek és falak terhei a cölöpfej közvetítésével közvetlenül a cölöpre hárulnak. Az oszlopoknál alkalmazott lehorgonyzó szerelvény az ellenlemez és a cölöp közötti húzóerő felvételére is alkalmas. A cölöpfejeket 20 cm vtg. vb. lemez köti össze.” A 2. pont szerint „a rétegszelvények vizsgálatánál megállapítható, hogy a felszín alatt kedvezőtlen viselkedésű, kis teherbírású, kompresszibilis feltöltés és helyenként puha agyag, iszap található. Alatta helyezkedik el az alapozási szempontból kedvezőbb tulajdonságú homokos kavics, kavicsos homok. A cölöpök alapozási síkját ebben a rétegben határoztuk meg.” A 3. pont szerint „gazdaságossági és műszaki okokból, valamint helyszíni tapasztalatok alapján Franki típusú cölöpök alkalmazását választottuk”. A 4. pont szerint „végül is a különböző oszlop- és falterhek miatt az uszodánál négyféle cölöphosszot alkalmaztunk a különböző alapozási síkok figyelembevételével”.³

5. Az eredeti terveket készítő A. Társaság 1998-ban jogutódlással megszűnt. Az A. Társaság jogutódja az A. D. Társaság (A szakértői vélemény a továbbiakban az eredeti és a jogutód tervező irodára egységesen a „tervezőiroda” kifejezést használja. Indokolt esetben a jogelőd és jogutód cég egyedileg is megjelölésre kerül.)

6. Az N. 2011-ben a szerkezetkész T. befejezése mellett döntött, melynek jogszabályi hátterét az 1519/2011 (XII. 30) sz. Kormányhatározat, az 1108/2012 (IV. 11.) sz. Kormányhatározat és a 32/2012 (III. 7.) sz. Kormányrendelet adja. Utóbbi kormányrendelet a beruházást nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségűnek nyilvánította. Az N. a T. befejezésével kapcsolatos tervezési munkák elvégzése céljából megkereste a tervezőirodát, s az eredeti tervek átdolgozásával, illetve szabványossági felülvizsgálatával kapcsolatos tervezési szolgáltatások elvégzésére vonatkozó ajánlat megtételére kérte fel. A tervezőiroda által benyújtott érvényes ajánlatot az N. elfogadta, és a tervezőirodával szerződést kötött. A tervezés során a feladatok módosultak, és további pótmunkák – egészen pontosan az eredeti S. részét képező, de csak a tervezési szakaszig jutó edzőtermekkel és kiszolgáló helyiségekkel (öltözőkkel) kapcsolatos tervezési munkák – kerültek megrendelésre.

7. Az N. 2012-ben egy, az alapozási szakaszig jutó uszoda befejezéséről szóló koncepciót is előkészített. Magyarország Kormánya az 1689/2012 (XII. 29.) sz. Kormányhatározatban

³ A szakértő testület az alapozási kiviteli terv további műszaki paramétereinek ismertetésétől eltekint.

foglaltak szerint egyetértett a fejlesztéssel, a 2/2013 (I.4.) sz. Kormányrendelet alapján pedig nemzetgazdasági szempontból kiemelt beruházássá nyilvánította az uszodafejlesztést.

8. Az N. az uszodafejlesztéssel kapcsolatos tervezési munkák elvégzése céljából nem kíván szerződést kötni a tervezőirodával. A megbízás szerint „az új uszoda tervezési koncepciója nem alapszik a régi terveken, nem követi a régi tervezési programot, annak elemeit nem használja fel. Az N. egy mind méreteiben és funkcionalitásában, mind külalakjában más jellemzőkkel rendelkező uszodát kíván építtetni .... Továbbra is hangsúlyozzuk, hogy a régi uszoda kivitelezése csak az alapozásig jutott, a régi tervek legnagyobb része egyáltalán nem került kivitelezésre, és az új koncepció nem támaszkodik rá, annak semmilyen elemét nem veszi át, az esetleges hasonlóságok a tervezési munka azonosságának (mindkét tervezési feladat uszodatervezés) tudhatóak be.”

9. Mindezeknek megfelelően a megbízásnak nem képezi részét, a szakértő testület eljáró tanácsának (a továbbiakban: eljáró tanács) pedig nincs hatásköre annak megvizsgálására, hogy az N. és a tervezőiroda között létrejött, a T. befejezésével és az edzőtermek, illetve az öltözők újbóli megtervezésével kapcsolatos új szerződés érvényes-e. A megbízó által feltett kérdések alapján az eljáró tanács feladata arra irányul, hogy *az alapozási szakaszig jutó uszoda fejlesztésével kapcsolatos tervezett munkálatok (tervezés és építkezés) szerzői jogilag releváns vonatkozásait véleményezze.*

IV. Az eljáró tanács szakértői véleménye

IV.1. Általános megjegyzések

10. Az eljáró tanács eljárásának alapját a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szt.) 101. § (3) bekezdése és a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 1. § (1)–(3) bekezdése adja. Az Sztj. hivatkozott rendelkezése alapján a testület „felkérésre peren kívül is adhat szakvéleményt a felhasználási jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésekben”. A hivatkozott Korm. rendelet 1. § (1) bekezdése értelmében a szakértő testület „az Sztj. 101. § (1) és (3) bekezdésében megjelölt ügyekben szakértői véleményt ad bírósági vagy hatósági megkeresés vagy megbízás alapján”. Ugyanezen szakasz (2) bekezdése alapján „e rendelet alkalmazásában szerzői jogi jogvitás ügy az Sztj.-ben szabályozott szerzői, szomszédos és adatbázis-előállítói jogok érvényesítésével összefüggő bármely jogvita”. Az 1. § (3) bekezdése pedig rögzíti, hogy „e rendelet alkalmazásában a felhasználási jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésnek számít az Sztj.-ben szabályozott vagyoni jog gyakorlásával kapcsolatos kérdés”.

11. A megbízó a T. melletti telekre tervezett uszoda befejezésével kapcsolatos projekt szerzői jogilag releváns kérdéseire vonatkozó szakvélemény elkészítésére kérte a szakértő testületet. E kérdések tehát nem az 1994-ben kötött tervezési szerződésben foglaltakra vonatkoznak, hanem az annak alapján elkészült, de be nem fejezett cölöpalapozás befeje-

zésével függenek össze. A szakértő testület 19/12. számú szakvéleményében foglaltakkal egyetértve az eljáró tanács jelzi, hogy „valamely cselekmény/magatartás szerzői jogi jogsértésnek minősül-e, akkor is a hatályos Szjt. alapján kell eldönteni, ha a mű elkészítésére és felhasználására a felek annak hatályba lépését megelőzően (1999. szeptember 1.), bármilyen korábbi szerzői jogi törvény hatálya idején kötöttek szerződést. Ez következik az Szjt. 107. § (1) bekezdésének első fordulatából: 'E törvény 1999. szeptember 1-jén lép hatályba.'” Ennek megfelelően a megbízó által feltett 1., 3., 4. és 5. kérdés megválaszolása a hatályos Szjt. alapján lehetséges.

12. Annak eldöntése azonban, hogy ki a szerzői mű eredeti és származékos jogosultja, mindenkor a szerzői jogi védelem keletkezésekor hatályos szerzői jogi jogszabály alapján lehetséges. Tekintettel arra, hogy a tervezési szerződés 1994-ben jött létre, a szerzői jogosult személyének eldöntésekor – vagyis a 2. kérdés megválaszolásakor – a szerzői jogról szóló 1969. évi III. törvény (a továbbiakban: RSzt.), valamint az annak végrehajtására kiadott 9/1969. (XII. 29.) MM rendelet (a továbbiakban: Vhr.) 1994. június 6-án hatályos szakaszai irányadóak.

IV.2. Válasz az 1. kérdésre

Kérdés

Mik tekinthetők az új uszoda megvalósítása által érintett – akár önálló, akár közös – szerzői műveknek? Így különösen az uszoda eredeti tervei az S. egyéb részeinek (sportcsarnok, edzőtermek, öltözők) eredeti és új terveitől független, önálló szerzői műveknek tekinthetők-e, különös tekintettel a felhasználás és a felhasználás engedélyezése szempontjaira? Az uszoda eddig megvalósult alapozása szerzői műnek minősül-e?

Összefoglaló válasz

13. Az építészeti alkotásoknak, valamint azok terveinek egésze, illetve bármely azonosítható része szerzői műnek minősül, amennyiben egyéni, eredeti alkotómunka során, a szerző önálló szellemi termékeként jön létre. Az eljáró tanács véleménye szerint mind a S. uszoda részének tervei (a sportcsarnok, edzőtermek, öltözők terveitől elkülönülten), mind az ennek alapján elkészített épületrész (a cölöpalapozás) egyéni, eredeti jelleget tükröző szerzői mű.

Részletes válasz

14. Az Szjt. 1. § (2) bekezdés *k*) pontja értelmében „szerzői jogi védelem alá tartozik ... az építészeti alkotás és annak terve, valamint az épületegyüttes, illetve a városépítészeti együttes terve”. Az Szjt. 1. § (3) bekezdése alapján „a szerzői jogi védelem az alkotást a szerző

szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.” Az Sztj. 16. § (1) bekezdése értelmében a szerzői jogi védelem mind a mű egészére, mind annak bármely azonosítható részére kiterjed. Az Sztj. 18. § (2) bekezdés utolsó mondata szerint „az építészeti alkotások esetében többszörözés a tervben rögzített alkotás kivitelezése és utánépítése is”.

15. A vonatkozó jogszabályhelyeknek megfelelően *bármely építészeti alkotás tervei (a teljes tervdokumentáció), valamint e tervek „első többszörözése”, vagyis maga az épület, szerzői jogi védelmet élvez, amennyiben a szerző egyéni, eredeti alkotása, szellemi tevékenységének eredménye, más szavakkal „a tér egyéni, eredeti alakítása”.*⁴ A védelem nem csupán a terv és az épület egészét, hanem bármely azonosítható részét megilleti. Ezt az érvelést a joggyakorlat⁵ és a jogirodalom egyhangúan megerősíti.⁶

16. Az eljáró tanács ennek megfelelően az 1. kérdés megválaszolása érdekében azt kell, hogy megvizsgálja, hogy az S. uszoda részének tervei, illetve az ennek alapján elkészített cölöpalapozás (mint a tervezett uszoda egyetlen befejezett része) egyéni, eredeti jelleget tükröző műnek tekinthető-e.

17. Az eljáró tanács jelezni kívánja, hogy a megbízótól nem kapta meg az uszoda teljes tervdokumentációját. A megbízó csupán az uszoda alapozásának cölöpkiosztási tervéről készített másolatot, illetve az uszoda alapozásának műszaki leírását bocsátotta az eljáró tanács rendelkezésére.

18. Az eljáró tanács ezzel együtt úgy véli, hogy e dokumentumok alapján is kétséget kizáróan megállapítható, hogy az *uszoda tervei* olyan egyéni, eredeti jellegzetességeket tükröznek (például a környezeti viszonyokhoz igazodó alapozás, forma, homlokzat, a tervezett funkciók), hogy a tervek szerzői jogi védelmet élvező alkotásként értékelhetők. A szerzői jogi védelem az uszoda terveire nézve az S. többi részének (sportcsarnok, edzőterem, öltözők) szerzői jogi védelmétől függetlenül fennáll. Más szavakkal az uszoda, a sportcsarnok, az edzőterem és az öltözők tervei egyéni, eredeti jelleg esetén egyaránt és önmagukban is szerzői műként értékelhetők.

19. A fenti érveléssel összhangban a tervezési szerződés 6.5.1. pontja is rögzíti a szerzői jogi védelem fennállását a tervek vonatkozásában.⁷

⁴ Complex Jogtár, Sztj. Kommentár, 67. § (1) bekezdéshez fűzött magyarázat.

⁵ A tervezési szerződés megkötésének hatálya idejéről lásd különösen: BH1993/666, SZJSZT-3/1985. Az Sztj. hatálybalépése óta eltelt időből lásd különösen: SZJSZT-11/2003, SZJSZT-26/2004, SZJSZT-30/2004, SZJSZT-09/2008/1, SZJSZT-03/2011.

⁶ Lásd különösen: *Benárd Aurél, Timár István* (szerk.): A szerzői jog kézikönyve. KJK, Budapest, 1973, p. 321–322; *Csillag György*: Az építészeti alkotások szerzői jogi oltalma. Építésügyi Tájékoztatói Központ, Budapest, 1987, p. 42.

⁷ Vö.: a jelen szakértői vélemény 2. pontja.

20. Az eljáró tanács a *cölöpalapozás szerzői jogi védelmének megállapíthatósága* kapcsán hangsúlyozza, hogy bármely épület alapozása szükségszerűen összefügg az alapozásra épülő felépítménnyel, épülettel. Az alapozás szakszerű tervezése során a tervezett felépítmény műszaki paramétereit veszik figyelembe azzal a céllal, hogy takarékos, de hatékony módon háruljanak át a létesítményben keletkező függőleges és vízszintes erők az alapozásra, illetve magára a teherhordó talajra. Éppen ott és éppen olyan alaptestekre van szükség az egyes helyeken, ahogy ezt a felépítményből átadódó terhek, erőhatások igényelik. Az alapozás diszpozíciójának, méretezésének pontosan meg kell felelnie a helyi talaj adottságainak, valamint az épület tartószervezeti rendszeréből és a használatból adódó követelményeknek. Egy célszerűen, mérnöki munkával kialakított alapozási terv egy bizonyos meghatározott tulajdonságokkal rendelkező és egy konkrét helyszínre készülő épület alapozásának a követelményeit teljesíti, és nem csak úgy általában egy alapozás.

21. Az eljáró tanács utalni kíván egy korábbi releváns szakértői véleményben foglaltakra. Eszerint az „eredetiségnek a szerző rendelkezésére álló lehetőségei – korlátai – műfajonként változnak. A mű formájának egyik feladata a külvilág számára való érzékelhetőség, megjelenés biztosítása és a mű azonosításának lehetővé tétele. Nyilván másként jelentkezik az eredetiség egy tervezőnél, mint egy festőnél. A tervezőnek a fizikai törvények és építészeti előírások szűkebb mozgási teret engednek, mint a képzőművészeti alkotásokat létrehozó szerzőnek.”⁸

22. Az eljáró tanács a jelen szakvélemény 4. pontjában ismertette a cölöpalapozás legfontosabb műszaki paramétereit és a további kapcsolódó tényeket. Ezekre, valamint a 20–21. pontban foglaltakra tekintettel az eljáró tanács úgy véli, hogy az uszoda cölöpalapozása során végzett konstruktív tervezés, a környezeti körülmények alapos figyelembevétele és az ennek alapján kidolgozott műszaki megoldás eredménye egyéni, eredeti mű, mely *építőművészeti alkotás azonosítható részeként részesül szerzői jogi védelemben*.

IV.3. Válasz a 2. kérdésre

Kérdés

Az 1. pontra adott válasz alapján kik tekinthetők az érintett szerzői művek vagyoni (vagy esetleg kizárólagos felhasználási jogai) jogosultjának?

Összefoglaló válasz

23. Az uszoda és az ennek alapján készült épületrész szerzője/szerzői az eredeti terveket készítő tervező/tervezők. A rendelkezésre bocsátott dokumentumok alapján *feltételezhető*,

⁸ SZJSZT-38/2001, 1. pont.

hogy a szerzői vagyoni jogok jelenlegi jogosultja a tervezési szerződést tervezőként aláíró A. Társaság jogutódja, az A. D. Társaság.

Részletes válasz

24. Az RSzjt. 4. § (1) bekezdése értelmében „a szerzői jog azt illeti, aki a művet megalkotta (szerző)”. Ugyanakkor már az RSzjt. is ismerte a munkaviszony keretében létrehozott művek kategóriáját, és erre az esetre speciális szabályokat állított fel. Az RSzjt. 14. § (1) bekezdése, valamint a Vhr. 11. § alapján a szerzői jogok a munkáltatóra szálltak át, amennyiben a mű megalkotása a szerzőnek munkaköri kötelessége volt, amely munkaszerződésen, illetve szolgálati utasításon alapulhatott. Az RSzjt. 14. § (1) bekezdésének 2. mondata alapján „a munkáltató ezt a felhasználási jogot a munkaviszony tartalma által meghatározott körben szerzi meg, és csak működési körén belül gyakorolhatta.”

25. Ennek megfelelően *az uszoda és az ennek alapján készült épületrész szerzője/szerzői az eredeti terveket készítő tervező/tervezők.*

26. Az eljáró tanács hangsúlyozza, hogy a megbízó nem bocsátott a rendelkezésére hiteles dokumentumokat arra vonatkozóan, hogy az A. Társaság munkatársainak a tervek elkészítése munkaköri kötelezettségéből fakadt volna. Az RSzjt. hatálya idején bevett gyakorlatra tekintettel, valamint a tervezési szerződés fentiekben (vö.: 2. pont) már említett 6.5.1. pontja alapján azonban *feltételezhető, hogy a tervezési szerződést aláíró A. Társaság munkáltatóként jogátszállással megszerezte az eredeti terveket készítő szerzők felhasználási jogait.*

27. Arra az esetre, ha a tervezőiroda által kötött szerződés teljesítésébe *külső tervezők* is bevonásra kerültek, az eljáró tanács utalni kíván egy korábbi szakértői véleményben kifejtettekre. Eszerint „ha az 1975-ös felújítás tervezői között voltak munkaviszonyban nem álló, külső tervezők is, tőlük csak érvényes, írásba foglalt, a munkaviszonyban alkotott tervek/tervrészek felhasználási jogával azonos terjedelmű, harmadik személynek átengedhető felhasználási jogot létesítő felhasználási szerződés alapján szerezhettek a ..., mint felhasználó megfelelő terjedelmű felhasználási jogot. Ezt az álláspontot igazolja ... az RSzjt. 13. § (1) bekezdése is: 'A mű bármilyen felhasználásához – ha a törvény eltérően nem rendelkezik – a szerző hozzájárulása szükséges.' ... E helyzetet tovább bonyolítja, hogy 1996-ban már tipikusan a szerzők (itt: tervezők) magánvállalkozásaik (gazdasági társaságok) útján fejtették ki tevékenységüket. Ezért a nem munkaviszonyban álló tervezők esetén a jogszerzési lánc bizonyítása még nehezebb. A magánszemély alkotó (tervező), a saját magánvállalkozásának tagja és a gazdasági társaság/vállalkozás közötti jogszerzés bizonyítása előfeltétele annak, hogy a vállalkozás (a tervező gazdasági társasága) és a felhasználó ... közötti jogszerzés is bizonyítható legyen.”⁹

⁹ SZJSZT-19/2012., 29. és 32. pont. A fenti idézetből a kérdéses cégek nevei, a kiemelések és a lábjegyzetek törlésre kerültek.

28. Az A. Társaság a tervezési szerződés aláírását követően 1998-ban jogutódlással megszünt. Jogutódja az A. D. Társaság. Az eljáró tanács hangsúlyozza, hogy a megbízó nem bocsátott a rendelkezésére hiteles dokumentumokat arra vonatkozóan sem, hogy az A. Társaság által a 26. pontban foglaltak szerint vélhetően megszerzett szerzői vagyoni jogokat az A. D. Társaság jogutódlással megszerezte volna, azonban ez nagy valószínűséggel ugyancsak feltételezhető.

29. Az eljáró tanács tehát úgy látja, hogy *a rendelkezésre álló iratok alapján nem állapítható meg teljes bizonyossággal, legfeljebb csak feltételezhető, hogy ki tekinthető az S. uszoda részének terve, illetve cölöpalapozása vonatkozásában a felhasználási jogok jogosultjának.* Az eljárás során nem kerültek bemutatásra a tervezőiroda és az általa foglalkoztatott tervezők között létrejött munkaszerződések az eljáró tanács felé. Az sem tisztázható megnyugtatóan a rendelkezésre álló iratok alapján, hogy a tervezési folyamatba került-e külső tervező bevonásra, s amennyiben igen, a tervezőiroda kötött-e a kérdéses tervezővel olyan felhasználási szerződést, amely a tervezőirodának kizárólagos felhasználási jogot engedett.

IV.4. Válasz az 3. kérdésre

Általános megjegyzés

30. Az eljáró tanács indokoltnak tartja jelezni, hogy a megbízó által feltett 3. kérdés és a megbízás szövege félreértésekre okot adó különbségeket tartalmaz. A megbízás I.2.2. pontja szerint „az új uszoda tervezési koncepciója nem alapszik a régi terveken, nem követi a régi tervezési programot, annak elemeit nem használja fel. ... A régi tervek legnagyobb része egyáltalán nem került kivitelezésre, és az új koncepció nem támaszkodik rá, annak semmilyen elemét nem veszi át.” A megbízás ennek megfelelően arra enged következtetni, hogy a megbízó nem tervezi szerzői jogilag védett művek Sztj. szerint releváns felhasználását.¹⁰ A 3. kérdésben feltett részkérdések némelyike azonban kifejezett, szerzői jogilag releváns felhasználási esetekre utal. Az eljáró tanács ezért a kérdésekben megfogalmazottakra igyekszik választ adni, szükség esetén egyes kérdéseket és az azokra adott válaszokat összevontan kezelve.

Összefoglaló válasz

31. Az uszoda eredeti terveinek lemásolása és a lemásolt terveknek az új tervezési folyamatra jelentkező tervezők részére történő rendelkezésre bocsátása [3A) és 3B) kérdés] kivételével nincs szükség a 3C), a 3D), a 3E) és a 3F) kérdésben említett tevékenységek esetén a szerzői jogosult engedélyére.

¹⁰ A „felhasználás” szónak hangsúlyozottan nem a köznyelvi, hanem az Sztj. III. fejezete szerinti értelmében.

3A) kérdés

Kell-e az N.-nek valamely szerzői jogosulttól engedélyt kérnie az alábbi műveletek bármelyikéhez:

A) az uszoda eredeti terveinek többszörözéséhez (különösen másolás)?

Válasz a 3A) kérdésre

32. Az uszoda eredeti terveinek lemásolása az Szjt. 16. és 18. § értelmében többszörözésnek minősül.

33. A többszörözés vagyoni joga vonatkozásában az Szjt. nem határoz meg olyan szabad felhasználási esetkört, amelynek alapján a megbízó a tervdokumentáció lemásolása esetén mentesülne az engedélykérés és a díjfizetés kötelezettsége alól. Ezt erősíti az a tény is, hogy a magáncélú többszörözés esete is csupán magánszemélyeknek biztosít szabad felhasználási lehetőséget, sőt, ugyanezen bekezdés kifejezetten kizárja az építészeti alkotásokat a másolás tárgyai közül.¹¹

34. Mindezekre tekintettel *az uszoda terveinek lemásolása céljából a felhasználási jogok gyakorlójától engedélyt kell kérni.*

3B) kérdés

Kell-e az N.-nek valamely szerzői jogosulttól engedélyt kérnie az alábbi műveletek bármelyikéhez:

B) az uszoda eredeti, többszörözött (másolt) tervei rendelkezésre bocsátásához az új uszoda tervezésére jelentkező, abban részt vevő személyek részére abból a célból, hogy a tervezéshez felhasználják; és magához a felhasználáshoz (a felhasználás értelemszerűen csak az alapozás vonatkozásában értelmezhető).

Válasz a 3B) kérdésre

35. Az eljáró tanács megítélése szerint a 3B) kérdés megfogalmazása félreértésekre adhat okot. A kérdéses szöveg három különálló felhasználási cselekményt is felöllelhet, azonban a megszüvegezésnek köszönhetően e részlemek némileg összemosásra kerültek. Az eljáró tanács ezért indokoltnak látja, hogy e részlemekre elkülönítve adjon választ.

36. A lemásolt terveknek az új uszoda tervezésére jelentkező, abban részt vevő személyek részére történő rendelkezésre bocsátása az Szjt. 16. és 23. § értelmében terjesztésnek minő-

¹¹ Szjt. 35. § (1) bekezdés.

sül. E vonatkozásban az Sztj. ugyancsak nem tartalmaz olyan szabad felhasználási esetkört, amely a megbízót mentesítené az engedélykérés és a díjfizetés kötelezettsége alól. Sőt, az Sztj. 40. §-a kifejezetten rögzíti, hogy „a szabad felhasználás keretében többszörözött példányok – a könyvtárközi kölcsönzés és a 36. § (5) bekezdésében foglalt eset kivételével – nem terjeszthetők a szerző engedélye nélkül”. A 40. §-ban említett kivételek egyike sem releváns a jelen tényállás tükrében.

37. Ennek megfelelően az *uszoda terveinek az új uszoda tervezésére jelentkező, abban részt vevő személyek részére történő rendelkezésre bocsátása céljából a felhasználási jogok gyakorlójától engedélyt kell kérni.*

38. A 3B) kérdés első részkérdése kifejezetten utal a tervezéshez történő felhasználásra mint célra. A pontosvevőt követően pedig egy további részkérdést tartalmaz a megbízás [„és magához a felhasználáshoz (a felhasználás értelemszerűen csak az alapozás vonatkozásában értelmezhető)”. Amennyiben e két fordulat arra utal, hogy azok a tervezők, akik részére a megbízó a terveket rendelkezésre bocsátja, a tervet, illetve az alapozást az új tervek elkészítése érdekében és során alapul veszik, akkor szerzői jogilag felhasználásra kerülhet sor. Ha azonban, ahogy arra az eljáró tanács a 30. pontban utalt, e kérdéseket összevetjük a megbízás I.2.2. részében található megjegyzéssel (miszerint az új uszodaprojekt nem kívánja a korábbi terveket felhasználni), egy ezzel ellentétes érvelésre is lehetőség nyílik.

39. A megfogalmazás módjára tekintettel az eljáró tanács csupán elvi választ adhat e részkérdésekre. Ezek szerint *amennyiben az új uszoda tervezésére jelentkező, abban részt vevő személyek a rendelkezésre bocsátott tervekől vagy a cölöpalap vonatkozásában az ötlet, elv, elgondolás¹² szintjét meghaladó módon emelnek át azonosítható részeket az új tervekbe, akkor szerzői jogilag releváns felhasználást végeznek (legkevesebb többszörözésre, esetleg átdolgozásra kerül sor). Ebben az esetben a felhasználási jogok gyakorlójától engedélyt kell kérni. Ha a tervekől, illetve a cölöpalapozásból az ötlet, elv, elgondolás szintjét meg nem haladó mértékben kerülnek részek átemelésre az új tervekbe, akkor nem beszélhetünk szerzői jogilag releváns felhasználásról.*

3C) kérdés

„Kell-e az N.-nek valamely szerzői jogosulttól engedélyt kérnie az alábbi műveletek bármelyikéhez:

C) a megvalósult alapozás jelenlegi állapotának tervezői felméréséhez, a felmérés alapján a jelenlegi állapotnak megfelelő tervek elkészítéséhez, és az így készített tervek felhasználásához az új uszoda tervezése során (jelen esetben a korábbi tervek nem kerülnek kiadásra)?

¹² Vö.: Sztj. I. § (6) bekezdés: „Valamely ötlet, elv, elgondolás, eljárás, működési módszer vagy matematikai művelet nem lehet tárgya a szerzői jogi védelemnek.”

Válasz a 3C) kérdésre

40. A birtokában lévő létesítményeket minden tulajdonosnak jogában áll felmérni. A *terepfelmérés nem tekinthető szerzői jogilag releváns felhasználásnak, így ehhez engedélyt sem kell kérni a felhasználási jogok gyakorlójától*. Abban az esetben, ha a felmérést követően a szerzői műveket érintő, releváns felhasználási cselekményre kerül sor (lásd különösen a 39. pontban foglaltakat), felmerülhet az engedélykérés szükségessége.

3D), E), F) kérdés

Kell-e az N.-nek valamely szerzői jogosulttól engedélyt kérnie az alábbi műveletek bármelyikéhez:

D) abban az esetben, ha az új uszoda tervezője a megvalósult alapozást adottságnak véve készíti el az új uszoda terveit;

E) bármely esetben ahhoz, hogy az eddig megvalósult alapozás akár változatlan, akár megváltozott formában részét képezze az új uszodának; az alapozás megváltoztatásához;

F) a megvalósult alapozás lebontásához vagy egyéb olyan elfedéséhez, amelynek során funkcionálisan nem fogja részét képezni az új uszodának.

Összefoglaló válasz a 3D), E), F) kérdésre

41. Az alapozás tulajdonosa élhet a tulajdonosi jogaival, és a cölöpalapozást jelenlegi formájában, illetve módosításokkal funkcionális részként „beleépítheti” az új uszodába, illetve jogosult az alapozást egészében elbontani avagy lefedni (gyakorlatilag megsemmisíteni), vagyis eltekinteni az alapozás funkcionális szereppel való felruházásától.

Részletes válasz a 3D), E), F) kérdésre

42. A megbízó által feltett 3D), E), F) kérdés közös sajátossága, hogy *kizárólag az uszoda cölöpalapozását érintő cselekmények szerzői jogi relevanciáját vizsgálja*. A kérdések alapvetően arra irányulnak, hogy mennyiben lehetséges az alapozást jelenlegi formájában, illetve módosításokkal funkcionális részként az új uszodába „beleépíteni”, esetleg egészében elbontani avagy lefedni (gyakorlatilag megsemmisíteni), vagyis eltekinteni az alapozás funkcionális szereppel való felruházásától. Erre, valamint a bíróságok és a szakértő testület releváns gyakorlatára tekintettel az eljáró tanács összevont választ ad a fenti kérdésekre.

43. Ha egy meglévő alapozást fel kívánnak használni egy ráépülő másféle felépítmény tervéhez, akkor értelemszerűen ugyanazokat a műszaki paramétereket kellene az új felépítmény esetében is figyelembe venni, amelyeket a korábbi terv esetében alkalmaztak (méretrend, teherelosztás stb.).

44. Jelen esetben egy rendkívül összetett szerkezeti rendszerű, elliptikus formájú felépítmény alapozásának felhasználásáról volna szó, a nagyszámú alaptest eltérő teherbírási adatainak és a meglévő méretrendnek az alkalmazása egy másféle épülethez igen nagyfokú determináltságot jelentene a tervezési folyamat során. Mivel az alapozás szerkezetei egy sajátos és egyedi jelleget viselő épület tulajdonságainak a lenyomatát jelenítik meg, belátható, hogy a meglévő alapozás értelemeszerű felhasználása jelentősen visszahat egy újabb terv elkészítésére, annak keretet és határt szab (elliptikus forma, teherhordó elemek elhelyezése stb.). Belátható az is, hogy ebben az esetben az egyik változat a másikra épül, az új terv sok vonatkozásban és kényszerűen magán viseli a korábbi terv paramétereit. Egy ilyen esetben a korábbi mű átdolgozásán alapuló származékos mű is létrejöhet.

45. Az eljáró tanács indokoltnak látja, hogy részletesen hivatkozzon a szakértő testület és a bírósági gyakorlat által kimunkált és követett mintaértékű példákra.

46. A BH 2005/427 tényállást leíró része szerint „a felperes, mint a P.-C. Kisszövetkezet tagja 1988-ban elkészítette a B., Sz. u. 37. szám alatti ingatlanon felépítendő üzemi épület engedélyezéstervezési-dokumentációját; a tervek alapján az építési munkák megkezdődtek, de a megrendelő döntése alapján nem fejeződtek be. Sor került az ingatlan tulajdonjogának átruházására, és az új tulajdonos 1998 márciusában az elsőrendű alperessel kötött tervezési szerződést egy irodaépület létrehozására. A terveket a másodrendű alperes készítette. A megrendelő kérésének megfelelően a meglévő épület nem került teljesen lebontásra, az 1998-as tervdokumentációban a másodrendű alperes az elkészült szerkezeti elemeket részben felhasználta, részben átalakította, részben lebontotta, valamint új tartószerkezeti elemek alkalmazását írta elő. Az alperesek a tervezés során a felperes hozzájárulását nem kérték ki. Az 1998-as tervdokumentációban szereplő épületegyüttes megvalósításához az 1988-as tervdokumentáció alapján megvalósult tartószerkezetek mintegy 21%-ban járulnak hozzá, ezen túl az 1998-as tervdokumentációban szereplő épület terve valamennyi elemében más tartalmú, mint a korábbi épület terve, más az épület funkciója és külső megjelenése is.”

47. Az elsőfokú eljárás keretében a bíróság a szakértő testület állásfoglalását kérte a felhasználás vonatkozásában. Az SZJSZT-29/2001. számú szakvélemény szerint „az 1988-as tervdokumentáció alapján elkészült tartószerkezeteket figyelembe vevő, azokat jórészt adottságként kezelő, de azokat részben átdolgozó új tartalmat és megjelenést hordozó tervdokumentáció készült 1998-ban. ... Az 1988-ban készült tervdokumentáció alapján megvalósult tartószerkezeteket az 1998-ban készült tervdokumentáció készítésekor részben felhasználták ..., részben lebontották ..., részben átalakították ..., részben kiegészítették ..., valamint teljesen új tartószerkezetekkel egészítették ki .... Megállapítható, hogy csak részben alkotják az 1998-ban tervezett épületegyüttes tartószerkezeit az 1988-ban készült tervdokumentáció alapján elkészült tartószerkezetek. A tartószerkezeti rendszer részleges felhasználásán túl az 1988-as tervdokumentáció más elemeit az 1998-as tervdokumentáció nem tartalmazza. ... Az 1998-as tervdokumentációban szereplő épületegyüttes megvalósításához az 1988-as tervdokumentáció alapján megvalósult tartószerkezetek mintegy 21%-

ban járulnak hozzá. ... Az 1998-as tervezési eljárás során készített anyagok nem a felperes tervezésének a felhasználásával készültek. A tervezés során a fentiekben jellemzett mértékben a felperes terve alapján megvalósult tartószerkezetek részleges felhasználásával és átdolgozásával új mű jött létre.”

48. Az érintett eljárás során az elsőfokú bíróság a felperes jogellenes felhasználás megállapítására irányuló keresetét elutasította. A felperes fellebbezését követően a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helyben hagyta. A jogerős ítélettel szemben benyújtott felülvizsgálati kérelmet a Legfelsőbb Bíróság nem találta alaposnak.

49. A Legfelsőbb Bíróság indokolása szerint „egy építészeti alkotáshoz fűződő, a tervezőt megillető szerzői jog sérelmét alapvetően az jelentheti, ha az építmény jogosulatlanul megváltoztatásra (átépítésre) kerül. Ezt a magatartást az épület átépítésére jogosult tulajdonos valósíthatja meg. Annak megítélésénél, hogy egy építmény mint szerzői jogi védelem alá eső építészeti alkotás megváltoztatása (átépítése, átalakítása) jogosulatlanul történik-e, abból kell kiindulni, hogy a szerzői jog gyakorlása nem ütközhet össze a tulajdonosnak – a Ptk. 99. §-ában biztosított – a dolog célszerű és zavartalan használatához fűződő dologi jogával. A tulajdonost megilleti az a jogosultság, hogy a tulajdonában álló épületet – ha annak igénye, illetve szükségessége a részéről felmerül – átépítse (annak építészeti kialakítását, rendeltetését stb. megváltoztassa), vagy akár elbontsa azt. A tulajdonosi jogok rendeltetésszerű gyakorlása nem eredményezheti a tervezőnek az építményhez fűződő szerzői joga megsértését. Ha tehát egy építészeti alkotást létrehozó tulajdonosi (megbízói) igény megszűnt vagy megváltozott, a tervező a szerzői jogára hivatkozással nem akadályozhatja meg az építmény mindenkorai tulajdonosát az objektum átépítésében vagy elbontásában, és nem kifogásolhatja ezt azon az alapon, hogy ez értelemszerűen az általa készített tervektől való eltérést jelent. A perbeli esetben is az ingatlan új tulajdonosát megillette az jog, hogy a funkcióját tekintve számára szükségtelen épületet átépítse, és ennek során a meglévő épület egyes részeit az újabb épületben felhasználja. Mivel a tulajdonosnak ez az indokolt változtatásra irányuló magatartása nem járt a tervező szerzői jogainak a sérelmével, nem eredményezhetett szerzői jogsértést a tulajdonos (megrendelő) megbízásából és utasításainak megfelelően eljáró alpereseknek az a magatartása sem, hogy a korábbi épület tartószerkezeteinek egyes elemeit mint meglévő műszaki adottságot az új épület terveinek elkészítése során figyelembe vették. Ez a felhasználási magatartás ugyanis a tulajdonos használati joga rendeltetésszerű gyakorlásához kapcsolódik, annak a folyománya.”¹³

50. A Legfelsőbb Bíróság egy másik releváns ítéletében a következők szerint érvelt: „A tulajdonos a törvény által biztosított tulajdonosi jogositványait a jogszabályok keretei között, ezen belül a Ptk. 2–5. §-aiban foglaltak figyelembevételével gyakorolhatja. Megilleti tehát az a jogosultság, hogy a tulajdonában álló épületet, ha annak reális igénye felmerül, átalakítsa,

¹³ BH 2005/427 (kiemelések az eljáró tanácstól).

bővítse, funkcióját, rendeltetését megváltoztassa, vagy ha azt szükségesnek tartja, az épület lebontsa, vagy az épületet teljes egészében átépítse. Ezek a rendelkezések önmagunkban nem sértik a tervezőt megillető szerzői jogokat”. Ugyancsak ezen ítélet szerint az ügyben érintett középület „az 1990-es években már nem elégítette ki a vele szemben támasztott követelményeket és társadalmi igényeket”.¹⁴

51. Ugyancsak említést érdemel a BDT2010.2329. számú döntés, amelynek érdemi része szerint „az építmény tulajdonosát megilleti az a jog, hogy a tulajdonában álló épületet átépítse, ennek során külső megjelenését, építészeti kialakítását, rendeltetését módosítsa, vagy azt elbontsa. A tulajdonos használati jogának rendeltetésszerű gyakorlásához kapcsolódó átépítés nem eredményezheti a tervező szerzői jogainak sérelmét. A tervező szerzői joga szempontjából a felhasználó hasznosítási jogosultságait érdekösszeméréssel kell mérlegelni”.

52. Az eljáró tanács a hivatkozott joggyakorlat konklúziójaként a szakértő testület 1/2006. számú szakvéleményében foglaltakra kíván hivatkozni. Ezek szerint „a tulajdonos tulajdonjogból fakadó jogosultságaival – akár a szerző Sztj.-ben megfogalmazott személyhez fűződő jogát fogalmilag sértő módon is – akkor élhet, ha az alkotás megváltoztatásához vagy akár az épületben megtettesülő alkotás megsemmisítéséhez fűződő érdek mögött olyan szükség-szerű (reális), magán- vagy társadalmi igény áll, amellyel szemben a szerzői jog gyakorlása rendeltetésselenes joggyakorlásnak minősülhet. Ezt a mérlegelést azonban esetenként kell elvégezni”.¹⁵

53. A jelen megbízás tényállásában kifejtett új tervezési program szerint a lelátó 532 fő helyett 1500 főt fogad majd be, a versenymedence a 33,36x21 méter helyett 52,5x25 méteres lesz, és az elliptikus diszpozíciót téglalap alakú forma váltja fel, az eljáró tanács úgy látja, hogy nem reális célkitűzés a meglévő alaptesteknek a korábbi szerkezeti logika szerinti alkalmazása. Az új, sokkal nagyobb méretű épület messze túlterjed a meglévő alapozási területen, és merőben új geometriai rendet kíván. Vélhetőleg a meglévő alaptestek ésszerű felhasználása az uszodafejlesztés léptékéhez viszonyítva oly kis haszonnal járna, ami nehezen indokolható ennek a minden műszaki logikát nélkülöző kényszernek az alkalmazását. A meglévő cölöpalapok teljes eltávolítása horribilis költséggel járna, és az altalaj teherviselő képességének, szerkezetének a megbomlását eredményezné, ami különösen veszélyes helyzetet teremthet az építési területen (különös tekintettel a talajvíz veszélyeire). A versenymedence süllyesztett kialakításának útjában álló cölöpök felső részének a levágása azonban reális lehetőség.

54. Az eljáró tanács az uszodafejlesztés nemzetgazdasági szempontból kiemelt beruházássá nyilvánítása, valamint a 45–52. pontban ismertetett joggyakorlatra tekintettel úgy

¹⁴ Pf IV. 24712/2001/6. sz. ítélet. Az idézeteket lásd: SZJSZT-1/2006, 2.1.3. alpont.

¹⁵ Uo.

látja, hogy az alapozás tulajdonosa élhet a tulajdonosi jogaival, s a cölöpalapozást jelenlegi formájában, illetve módosításokkal funkcionális részként „beleépítheti” az új uszodába, illetve jogosult az alapozást egészében elbontani, avagy lefedni (gyakorlatilag megsemmisíteni), vagyis eltekinteni az alapozás funkcionális szereppel való felruházásától.

IV.5. Válasz az 4. kérdésre

Kérdés

Amennyiben a fenti kérdésekre adott válaszok alapján bármely cselekményhez valamely szerzői jogosult hozzájárulása szükséges, milyen intézkedéseket és milyen időpontban kell az N.-nek minimálisan megtennie a hozzájárulás megszerzése érdekében? Így különösen elégséges-e, ha az N. a tervezésre vonatkozó közbeszerzési eljárás megindítása előtt az N. által megfelelő mértékűnek tartott díjajánlat megküldésével megfelelő határidő tűzésével felhívja a jogosultat a hozzájárulás megadására; megindítható-e a közbeszerzési eljárás a határidő eredménytelen eltelte után? Ha az új uszoda megvalósításának hozzájáruláshoz kötött valamely mozzanata még a hozzájárulás megszerzése előtt megkezdődik, az adott szerzői jogosultnak milyen jogi eszközei vannak; így különösen van-e jogi lehetősége a megvalósítás leállítására?

Összefoglaló válasz a 4. kérdésre

55. Amennyiben az N. a tervezésre vonatkozó közbeszerzési eljárás megindítása előtt, megfelelő határidő kitűzésével, megfelelő mértékű díjajánlatot tesz a tervek 3A) és 3B) kérdésben foglalt felhasználása vonatkozásában a szerzői jogok jogosultja részére, akkor a jogosult – hozzájárulásának megtagadásával – nem akadályozhatja meg a tulajdonost a rendeltetés-szerű joggyakorlásban. Amennyiben azonban az alapozás tulajdonosa az új uszoda megvalósításának hozzájáruláshoz kötött valamely mozzanatát – akár a jogosult hozzájárulásának kikérése nélkül, akár az annak megadására kitűzött megfelelő határidő eltelte megelőzően – engedély nélkül megkezd, akkor a szerzői jogi jogosult élhet a részére az Szjt. 94–94/A. §-ban biztosított igényekkel, így különösen követelheti a megkezdett felhasználási cselekmény abbahagyását.

Részletes válasz a 4. kérdésre

56. A 4. kérdés első és második részkérdése vonatkozásában az eljáró tanács a következő választ adja. A jelen szakvélemény 32–39. pontjában rögzítést nyert, hogy a 3A) és B) kérdésben foglalt felhasználás esetén a megbízó a szerzői jogok jogosultjától köteles engedélyt kérni. A 42–54. pontban az is részletesen ismertetésre került, hogy a szerzői jogok jogosultja meghatározott esetekben nem akadályozhatja meg az alapozás tulajdonosát abban, hogy

tulajdonosi jogait gyakorolja. Az e két érdek ütközéséből eredő vita feloldása érdekössze-méréssel lehetséges.

57. A bíróságok és a szakértő testület egyhangú gyakorlatot fejlesztett ki a jelen tény-állásban szereplő kérdések elbírálására. A jelen szakvélemény 51. pontjában hivatkozott BDT2010.2329. számú döntéshez hasonlóképp érvelt a szakértő testület is: „a hozzájárulás arányos, a jóhiszeműség és tisztesség követelményeinek megfelelő díjazást tartalmazó ajánlat esetén nem tagadható meg. Az építészeti (funkcionális) művekre kialakult bírói és szakértői gyakorlat egyértelmű. A szerző nem akadályozhatja meg a tulajdonjog rendelkezésszerű gyakorláshoz nélkülözhetetlen műfelhasználást. ... A jelen ügyben az érdekössze-mérés döntő eleme a Program megvalósítása előfeltételét jelentő jogszabályi környezet, és az abban felsorolt célok .... Nincs olyan jogszabályi tilalom, amely szerint a hozzájárulás ne volna feltételhez köthető. Azonban a hozzájárulás nem köthető a jognyilatkozat természetével és a vagyonkezelő N. által képviselt tulajdonos jogaival védett érdekekkel össze nem férő feltételhez. Ha a feltétel tűzése a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményével ellentétes (ez csak esetről esetre dönthető el érdekmérlegeléssel), az joggal való visszaélést valósíthat meg, amely esetben a bíróság ítélettel pótolhatja a szerző hiányzó jognyilatkozatát.”¹⁶

58. Az eljáró tanács az 57. pontban idézett gyakorlatra, valamint a 7. pontban meghatározott jogszabályi környezetre tekintettel (különösen az uszodafejlesztés nemzetgazdasági szempontból kiemelt beruházással nyilvánítása miatt) úgy ítéli meg, hogy *amennyiben az N. a tervezésre vonatkozó közbeszerzési eljárás megindítása előtt, megfelelő határidő kitűzésével, megfelelő mértékű díjjánlatot tesz a tervek 3A) és 3B) kérdésben foglalt felhasználása vonatkozásában a szerzői jogok jogosultja részére, akkor a jogosult – hozzájárulásának megtagadásával – nem akadályozhatja meg a tulajdonost a rendeltetésszerű joggyakorlásban. Amennyiben a jogosult a hozzájárulás megadását megtagadja, úgy a jognyilatkozat bírósági ítélettel pótolható.*

58. A 4. kérdés harmadik részkérdésére az eljáró tanács a következő választ adja. *Amennyiben az alapozás tulajdonosa az új uszoda megvalósításának hozzájárulásához kötött valamely mozzanatot – akár a jogosulti hozzájárulás kikérése nélkül, akár az annak megadására kitézött megfelelő határidő elteltét megelőzően – engedély nélkül megkezdi, a szerzői jogi jogosult élhet a részére az Szjt. 94–94/A. §-ában biztosított igényekkel, így különösen követelheti a megkezdett felhasználási cselekmény abbahagyását (a megvalósítás leállítását).*

59. A 3C), D), E), F) kérdésben foglalt cselekmények elvégzéséhez nincs szükség a szerzői jogi jogosult engedélyére.

¹⁶ SZJSZT 19/2012, 46. pont.

IV.6. Válasz az 5. kérdésre

Kérdés

Az új uszoda megvalósításával kapcsolatban a szerzői jogok és a tulajdonosi jogok esetleges összemérése, illetve a rendeltetésszerű joggyakorlás és a társadalmi érdek megítélése során milyen szempontok hogyan érvényesülnek; van-e valamilyen tendencia a joggyakorlatban, ami a jelen esetre is alkalmazható?

Válasz az 5. kérdésre

60. Az eljáró tanács az 5. kérdésre a jelen szakvélemény 46–52. pontjában foglalt gyakorlati példák (BH 2005/427; Pf IV. 24712/2001/6. sz. ítélet; BDT2010.2329.; SZJSZT-29/2001. és SZJSZT-1/2006) elemzésekor kimerítő választ adott.

*Id. dr. Ficsor Mihály, a tanács elnöke
Dr. Mezei Péter, a tanács előadó tagja
Jékely Zsolt, a tanács szavazó tagja*

Összeállította: dr. Legeza Dénes